

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns”

(2020/C 440/18)

Ziņotājs:	Tjisse STELPSTRA (NL/ECR), Drentes provinces reģionālais ministrs
Atsauces dokuments:	Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns “Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu”” COM(2020) 98 final

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

A. Vispārīgas piezīmes*Mūsu atbildība*

1. pauž bažas par to, cik strauji pašlaik tiek izmantoti Zemes resursi; uzsver, ka cilvēku rīcība ir cēlonis šai katastrofai, par kuru atbildīgs ir ikviens, un piekrist jaunajā aprites ekonomikas rīcības plānā paustajam viedoklim, ka pāreja uz oglekļneitrālu aprites ekonomiku nebūs iespējama bez visu ieinteresēto personu sadarbības visos pārvaldības un sabiedrības līmeņos;
2. uzsver, ka steidzami jāpaātrina pāreja uz reģeneratīvas izaugsmes modeli, salāgojot resursu patēriņu ar planētas iespēju robežām un samazinot mūsu radīto pēdas nospiedumu;
3. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas ierosināto jauno aprites ekonomikas rīcības plānu, kurā stratēģiski formulēta Eiropas zaļā kursa koncepcija un kurš ir konstruktīvs turpinājums 2015. gada rīcības plānam;
4. pauž nožēlu par to, ka jaunajā aprites ekonomikas rīcības plānā tikai ļoti īsa sadaļa veltīta vietējo un reģionālo pašvaldību lomai, neņemot vērā to, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska nozīme pārejā uz aprites ekonomiku, jo tās ir svarīgas ieinteresētās personas ļoti nepieciešamās inovācijas rosināšanā un izvēršanā – reģioni nodrošina, ka cilvēki, kopienas un reģioni ikdienas rīcību pielāgo saskaņā ar aprites ekonomikas principiem; uzsver aprites potenciāla nozīmi darbvietu radīšanā, kā arī nepieciešamību atbalstīt ieguldījumus jaunā infrastruktūrā, kas kalpo reālai otrreizējo izejvielu savākšanai, pārstrādei un izmantošanai;
5. pauž gandarījumu par ieinteresēto personu kompetento ieguldījumu un aicina Eiropas Komisiju izmantot esošās platformas, piemēram, Pilsētprogrammas partnerības, Eiropas aprites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu platformu un vietējo un reģionālo pašvaldību tīklus, lai veicinātu mācīšanos no līdzbiedriem un spēju veidošanu;
6. atzinīgi vērtē Apritīgo pilsētu un reģionu iniciatīvu, kas palīdzēs ieinteresētajām personām izstrādāt un īstenot teritoriālas aprites ekonomikas risinājumus. Tomēr vienlaikus RK uzsver, ka aprites darbības nedrīkst būt nošķirtas no citiem pasākumiem, kuru mērķis ir aizsargāt planētu. Aprites ekonomikas pieeja ir jāintegrē lielpilsētu un pilsētu tīklu klimata aizsardzības, vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pasākumos;
7. uzsver, ka notiekošās debātes par aprites ekonomikas principiem var būt iespēja apņēmīgi risināt aizvien aktuālo jautājumu, proti, paplašināt tradicionālo IKP rādītāju sistēmu⁽¹⁾, t. i., tajā iekļaut jaunus elementus, kas nav saistīti ar ekonomikas rādītājiem, piemēram, uz solidaritāti balstītu sistēmu izveide iekļaujotai sabiedrībai, dzīvošana atbilstoši mūsu planētas iespēju robežām un resursu taisnīga sadale;

(¹) *The European System of National and Regional Accounts (ESA 2010)*: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5925693/KS-02-13-269-EN.PDF/44cd9d01-bc64-40e5-bd40-d17df0c69334>

Covid-19 konteksts

8. norāda, ka jaunais aprites ekonomikas rīcības plāns tika ierosināts Covid-19 pandēmijas laikā, kas parādīja, cik lielā mērā esam atkarīgi no “neskartiem” resursiem, un uzskata, ka šī krīze daudzējādā ziņā ir trauksmes signāls;

9. aicina Eiropas Komisiju un dalībvalstis mazināt atkarību no trešām valstīm un “neskartiem” resursiem un stiprināt piegādes drošību, rūpīgāk organizējot – it īpaši nepietiekamu un kritisku – resursu pārvaldību, un iesaka virzīties uz ES resursu politikas platformas izveidi;

10. atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija uzsvāru liek uz otrreizējo izejvielu tirgus attīstību, ko it īpaši var nodrošināt ar ieguldījumiem otrreizējā pārstrādē;

11. ir patīkami pārsteigta par pārvietošanās ierobežojumu pozitīvo blakusietekmi uz vidi (t. i., tīrāks gaiss, mazāks ūdens piesārņojums, mazāk kaitīgu emisiju). Noturība, radošums un novatorisms, kas kopš krīzes sākuma raksturīgs iedzīvotājiem, publiskā sektora dalībniekiem, uzņēmumiem un ekonomikas dalībniekiem, būtu jāizmanto, lai atbalstītu dziļas ekoloģiskas pārmaiņas ražošanas procesos un izvairītos no tā, ka pēc krīzes nepaātrinātos vides degradācija;

12. aicina Eiropas Komisiju, dalībvalstis un vietējās un reģionālās pašvaldības virzīt ES atveseļošanas plānā paredzētos ieguldījumus tā, lai garantētu ilgtermiņa ekonomisko, sociālo un ekoloģisko attīstību, vienlaikus samazinot resursu izmantošanu, mazinot un aizliedzot bīstamu vielu izmantošanu un uzlabojot materiālu un sistēmu apritīgumu. Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentam ir jāsekmē šā mērķa sasniegšana, nodrošinot nepieciešamo finansējumu, un tas būtu jāpapildina ar pašu resursiem, kas nevienu ES dalībvalsti nenostāda nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar citām valstīm;

Klimata mērķi, zaļais kurss un ilgtspējīgas attīstības mērķi

13. aicina Eiropas Komisiju, dalībvalstis un vietējās un reģionālās pašvaldības nodrošināt savlaicīgu Eiropas zaļā kursa īstenošanu, panākot, ka tas kalpo par stabilu pamatu, lai atjaunotu ES ekonomiku tādā veidā, kas atbilst ES mērķiem enerģētikas, klimata un vides jomā;

14. uzskata, ka aprites ekonomikas principiem ir būtiska nozīme ilgtspējīgas attīstības mērķu, it īpaši 12. mērķa “Atbildīga ražošana un patēriņš” sasniegšanā, un uzskata, ka aprites ekonomikas principu piemērošana palīdzēs plašus mērķus pārvērst rīcībā un reālā sabiedrības pārveidē;

15. uzsver, ka pāreja uz aprites ekonomiku būtiski sekmēs ES centienus ierobežot klimata pārmaiņas, un aicina Eiropas Komisiju veidot papildu saiknes starp visiem zaļā kursa plāniem, lai ar pētniecību un rādītājiem, kā arī politikas veidošanas procesā (piemēram, Klimata aktā) nodrošinātu tik ļoti nepieciešamo vispārējo perspektīvu un panāktu sinerģiju; uzsver, ka vienlīdz svarīgi ir aprites ekonomikas politiku apvienot ar politiku, kas vērsta uz citiem vides jautājumiem, piemēram, bioloģiskās daudzveidības aizsardzību vai gaisa un ūdens kvalitāti; aprites ekonomikas principu piemērošanai būs jāklūst par kopēju sākumpunktu visās nozarēs, piemēram, lauksaimniecības un pārtikas nozarē, sākot no lauksaimniecības un pārtikas nozares līdz būvniecībai un augstas kvalitātes tehniskiem risinājumiem utt.;

16. norāda uz aprites ekonomikas un klimata aizsardzības savstarpējo saikni. Integrēta aprites ekonomikas pieeja, tostarp izstrādes principi un atpakaļnodošanas sistēmas, var sniegt būtisku ieguldījumu SEG emisiju tiešā mazināšanā;

Mērķi un uzraudzība

17. uzsver: lai nepārkāptu planētas iespēju robežas, izaugsme ir obligāti jāatsaista no resursu izmantošanas, un pauž nožēlu par to, ka jaunajā aprites ekonomikas rīcības plānā nav iekļauts mērķis samazināt resursu kopējo izmantošanu. Ar līdzšinējiem ES līmeņi īstenotajiem pasākumiem nav izdevies samazināt Eiropas dabas resursu un izejvielu kopējo patēriņu. Būtu lietderīgi IKP vietā izstrādāt citus rādītājus, kas kalpotu kā pamats attīstības aprēķināšanai un kas vairāk atbilst aprites ekonomikas principiem;

18. uzskata, ka CO₂ samazināšanai produktu aprites ciklā vajadzētu būt vienam no mērķiem, jo tas sniedz iespēju gūt priekšstatu par ieguldījumiem un prognozētajiem rezultātiem, un tāpēc atbalsta darbību prioritāšu noteikšanu;

19. norāda, ka konkrēti pasākumi dod konkrētus rezultātus, un aicina Eiropas Komisiju katrai pamatdarbībai pievienot prognozētu rezultātu un vērienīgu īstenošanas grafiku;

20. norāda, ka ir jāizvirza vērienīgi un pakāpeniski sasniedzami mērķi, lai veicinātu inovāciju; tāpēc ir vajadzīga sistēma, kas paredz, ka reizi piecos gados labākais tobrīd pieejamais risinājums vai labas prakses piemērs kļūst par mērķi turpmākajiem pieciem gadiem;

21. uzsver, ka jāizstrādā un jāievieš rādītāji vietējā un reģionālajā līmenī, lai novērtētu progresu un risināmās problēmas un palīdzētu vietējām un reģionālajām pašvaldībām īstenot aprites ekonomikas stratēģijas;

Ekonomikas sistēma

22. secina, ka ir taisnīgi piesārņojuma, atkritumu un emisiju izmaksas iekļaut aprites principam neatbilstošu produktu cenā, jo tas dod iespēju ilgtspējīgu ražošanu salīdzināt un šādai ražošanai konkurēt ar aprites principam neatbilstošiem ražošanas veidiem;

23. norāda, ka tiesiskie un ekonomiskie mehānismi, kas paredzēti, lai sekmētu darbības, kuras veicina apriti, un apturētu darbības, kuras kavē apriti, ir lietderīgi instrumenti, un mudina Komisiju izstrādāt paraugpraksi, kā dalībvalstis var virzīties uz apriti un rast kopīgus pārrobežu risinājumus. Uzskata, ka nodokļu samazināšana darbībām, kas veicina apriti, un nodokļu palielināšana tām darbībām, kuras kavē apriti, ir lietderīgs instruments, un piekrīt atziņai, ka pievienotās vērtības nodoklis (PVN) ir efektīvs rīks šā jautājuma risināšanai. Turpmākajā darbā šajā jomā būtu jāņem vērā konsenss attiecībā uz to pienākumu sadali, kas saistīti ar nodokļu politiku;

24. ņemot vērā iepriekš minēto, pauž nožēlu par to, ka nepieciešamība nodokļu jomā panākt vienprātību ierobežo dalībvalstu iespējas elastīgāk izmantot PVN/nodokļu likmes, lai atbalstītu ražošanas un patēriņa modeļu īstenošanu (un neaprobežoties tikai ar trūkumu novēršanu);

B. Vietējās un reģionālās pašvaldības

Pilnvaras

25. uzsver, ka daudzas vietējo un reģionālo pašvaldību pilnvaras ir saistītas ar resursu pārvaldību un aprites ekonomiku; tāpēc vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir daudz iespēju sekmēt pāreju uz aprites ekonomiku; tajā pašā laikā, lai īstenotu šo pāreju, ir vajadzīga liela zinātība un finanšu ieguldījumi. Tāpēc Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentam un citiem fondiem ir jāsekmē šā mērķa sasniegšana, nodrošinot nepieciešamo finansējumu;

26. norāda, ka ūdens, kas ir viens no svarīgākajiem resursiem, izmantošana mājāsaimniecībās un rūpniecībā rada lielu daudzumu notekūdeņu un tādēļ vairāk ūdens būtu atkārtoti jāizmanto tur, kur tas ir lietderīgi. Notekūdeņos ir arī daudz vērtīgu barības vielu, kas būtu jāreģenerē; tāpēc norāda, ka pētniecības, inovācijas un finansēšanas mērķi ir jāpapildina ar skaidriem barības vielu reģenerācijas mērķiem;

27. uzsver, ka, izvirzot mērķus attiecībā uz atkritumiem, ir jāņem vērā vietējo un reģionālo pašvaldību zināšanas un intereses, it īpaši, ja atkritumu savākšana un šķirošana tiek tālāk specializēta;

28. aicina Eiropas Komisiju izstrādāt novatorisku stratēģiju, kurā paredzēts attiecīgs atkritumu vākšanas paņēmieni klāsts; reģioniem un pilsētām būtu jāsadarbjas šajā procesā, nevis priekšroka jādod leņķībai atkritumu savākšanas sistēmu saskaņošanai;

29. uzskata, ka publiskā un privātā sektora partnerības, iesaistot tradicionālos ekonomikas dalībniekus, būtiski ietekmēs aprites ekonomikas attīstību un ka vietējās un reģionālās pašvaldības ir piemēroti partneri publiskā un privātā sektora partnerību veidošanā; aicina Eiropas Komisiju ar savām programmām veicināt šādu sadarbību;

30. uzsver, ka vietējās un reģionālās vadlīnijas un labas prakses popularizēšana, piemēram, attiecībā uz teritoriālo plānošanu, būvniecību un celtniecību palīdz paātrināt pāreju uz aprites ekonomiku;

31. aicina Eiropas Komisiju sākt programmu, kas apkopotu precīzu informāciju par materiālu plūsmām vietējā, reģionālajā, valstu un Eiropas līmenī. Tad ieinteresētās personas varētu gūt priekšstatu par situāciju un darbībām citviet. Šai programmai jābūt pārredzamai digitālai sistēmai un jāanalizē situācija reģionālajā, valstu un Eiropas līmenī. Turklāt programmai būtu jāpiedāvā resursi šādu pasākumu izstrādei visos līmeņos;

32. norāda, ka informācijai par reģionu inovācijas pasākumiem, esošajām iespējām (infrastruktūru, zinātību) un aprites ekonomikas potenciālu ir izšķiroša loma, un pauž nožēlu par to, ka šie dati bieži ir izklaidēti un sadrumstaloti un ka tādējādi tiek ierobežotas reģionu iespējas tos izmantot; tāpēc mudina Eiropas Komisiju apkopot uzticamus datus un šajā sakarā ņemt vērā vietējo un reģionālo skatījumu uz ES rūpniecības stratēģiju;

Publiskais iepirkums

33. uzsver, ka publiskais iepirkums ir spēcīgs instruments, ar kura palīdzību vietējās un reģionālās pašvaldības var noteikt standartus un virzīt tirgu uz ilgtspējīgākiem produktiem un pakalpojumiem, taču uzsver, ka noteikumu sarežģītības dēļ reģionālās un vietējās pašvaldības bieži vien izvairās no riska; norāda, ka šādā veidā iepirkumos var virzīties uz to, ka tiek ņemtas vērā aprites kopējās izmaksas (visas aprites izmaksas tiek aptvertas, tostarp sociālās un ekoloģiskās izmaksas), un tādā veidā, iespējams, panākt pozitīvu ietekmi uz reģionu;

34. aicina turpināt zaļā iepirkuma kritēriju un mērķu izstrādi, balstoties uz spēkā esošajās ES publiskā iepirkuma direktīvās⁽²⁾ minēto obligāto vides kritēriju pārskatīšanu; iesaka izstrādāt virkni pozitīvu inovācijas mērķu un aicina Eiropas Komisiju tos izvērst, lai tiktu radīts reāls aprites publiskais iepirkums; norāda: lai varētu nodrošināt juridisko noteiktību un mazināt publiskā iepirkuma radīto slogu vietējām un reģionālajām pašvaldībām, svarīga loma ir uzticamām un pārredzamām ES mēroga sertifikātu un marķēšanas shēmām, kas dod iespēju norādīt uz to, ka tiek domāts par vides ilgtspēju. Publiskā iepirkumā ražotājiem vajadzētu būt iespējai ziņot par to, kas ir paveikts, lai par prioritāti noteiktu otrreizējo izejvielu izmantošanu produktu ražošanā, un, ja otrreizējās izejvielas nevarēja izmantot jaunu produktu ražošanā, paskaidrot, kāpēc tas tā notika. Komiteja norāda, ka šajā saistībā noderīgas būtu atbilstošas pamatnostādnes attiecībā uz to, kā pārbaudīt pārstrādāto un/vai reģenerēto produktu un/vai blakusproduktu saturu produktos, uz kuriem attiecas obligātie vides kritēriji. Lai to panāktu, būs vajadzīgas pārredzamas novērtēšanas sistēmas un zināšanu pilnveidošana līgumslēdzējiem;

C. Resursi un atkritumi

Atkritumi un princips "atkritumu nav"

35. norāda, ka Eiropā ir pieejami daudzi nozīmīgi resursi, kas tiek dēvēti par "atkritumiem", un uzsver, ka virzoties uz īstenu aprites ekonomiku, ir vajadzīga pāreja uz bezatkritumu pieeju; uzsver, ka ir svarīgi reģistrēt izejvielas, lai tās būtu pieejamas atkārtotai izmantošanai, un piešķirt tām identitāti;

36. uzskata: svarīgs princips ir tas, ka īstenā aprites ekonomikā visi materiāli tiek izstrādāti tā, ka tie kļūst vai nu par biosfēras barības vielām, vai par jauniem materiāliem nākamajam izmantošanas ciklam;

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/23/ES (OV L 94, 28.3.2014., 1. lpp.), 2014/24/ES (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.), 2014/25/ES (OV L 94, 28.3.2014., 243. lpp.).

37. norāda uz Eiropas Komisijas priekšlikumu modernizēt ES tiesību aktus attiecībā uz atkritumiem un atbalsta fondiem; uzskata, ka ir svarīgi šo modernizāciju paātrināt, izveidojot jaunu, ātrāku un vienkāršāku tiesisko regulējumu, kas attiecas uz atkritumu cikla beigās izmantojamajiem kritērijiem un blakusproduktu kritērijiem;

38. aicina Eiropas Komisiju ierosināt mērķi attiecībā uz viena iedzīvotāja radīto atkritumu kopapjomu un atkritumu rašanās novēršanas mērķus uzņēmumiem un nozarēm; šajā saistībā uzsver, cik liela nozīme (un ietekme) ir izziņotajam politikas satvaram attiecībā uz iepakošanu, kā arī izziņotajam regulējumam attiecībā uz kompostējamu plastmasu;

39. uzsver, ka pārejas posmā “no atkritumiem uz materiāliem” pārrobežu nolīgumiem var būt izšķiroša nozīme, lai izvairītos no īstermiņa risinājumiem, kas negatīvi ietekmē vidi;

40. uzskata, ka gadījumos, kad reģioniem vai pilsētām ir jānovērš atpalcība un jāatsakās no atkritumu poligonu izmantošanas, iesākumā tiem būtu jāizmanto vienu otru infrastruktūra Eiropas līmenī, lai apstrādātu atkritumus pārejas posmā (piemēram, izmantojot esošās atkritumu sadedzināšanas iekārtas, nevis būvējot jaunas), un uzsver, ka šai pārejai ir vajadzīgs finansējums un koordinācija. Būtu jāveicina efektīva enerģijas reģenerācija, proti, metālu un sāļu reģenerācija no tādiem atkritumiem, kurus nevar pārstrādāt piesārņojuma, materiālu noguruma vai grūtās sarežģītu materiālu atdalīšanas dēļ;

41. vērs uzmanību uz to, ka atkritumu apsaimniekošana attālākajos reģionos ir īpaši problemātiska, ņemot vērā pašreizējās atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras ierobežojumus un to, ka trūkst apjomradītu ietaupījumu atkritumu savākšanas, apstrādes un pārstrādes jomā. Tāpēc, paātrinot pāreju uz aprites ekonomiku (Eiropā), būtu jāparāda tieši izmērāma ietekme šajā jomā. Pašreizējo stāvokli, kas šajos reģionos vērojams atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes jomā, var izmantot kā praktisku testu pārejas paātrināšanā. Turklāt tas var palīdzēt esošo instrumentu novērtēšanā, kā arī jaunu instrumentu ieviešanā;

42. uzsver: lai varētu iedzīvīnāt principu “atkritumu nav” un nepieļaut “neskartu” resursu izmantošanu, būtiski ir noteikt pienākumu izmantot reciklētos materiālus; mudina Eiropas Komisiju noteikt kritērijus, saskaņā ar kuriem ievērojama jaunu ražošanu daļa būtu jāizgatavo no reciklētiem materiāliem, un iesaka šo principu piemērot pieejā galvenajām produktu vērtību ķēdēm;

Izmaksu novēršana, droši materiāli un paplašināta ražotāju atbildība

43. pauž nožēlu par to, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām bieži nākas saskarties ar negatīvo ietekmi, ko rada produkti, kuru lietošanas laiks ir beidzies, bet ražotājs par to savākšanu nav atbildīgs; šie produkti (vai to daļas) bieži vien piesārņo augsni vai gaisu, un vietējās un reģionālās pašvaldības sedz izmaksas, kas saistītas ar to aizvākšanu;

44. uzsver, ka ir ārkārtīgi svarīgi šo izmaksu problēmu novērst vai risināt tieši ražotāju līmenī, un tādēļ atzinīgi vērtē jaunajā aprites ekonomikas rīcības plānā izveidoto ilgtspējīgu produktu politikas satvaru;

45. uzsver, ka ražotājiem ir svarīga loma virzībā uz aprites ekonomiku. Tiem jāizstrādā produkti, kas iespējami saudzē planētu, un iespējami jāatsakās no neapstrādātu fosilo materiālu kā izejvielu izmantošanas ražošanas procesos. Tajā pašā laikā arī iestādēm ir pienākumi attiecībā uz veicināšanu, nosacījumiem un regulējumu;

46. uzsver, ka augsnes piesārņojums rada arvien lielākas bažas Eiropas Savienībā; tādēļ atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu veicināt iniciatīvas, kuru mērķis ir samazināt augsnes noslēgšanu, sanēt pamestas vai piesārņotas degradētās rūpnīcu teritorijas un palielināt izraktās zemes drošu, ilgtspējīgu un uz apriti orientētu izmantošanu; aicina Komisiju šajā iniciatīvā iekļaut izraktās zemes obligātu diagnostiku un izsekošanu šajā jomā;

47. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu pāriet uz “konceptuāli drošām ķīmikālijām”, jo toksisko materiālu izmantošanas novēršana vai kontrole ir vienkāršākais veids, kā novērst šādu ķīmisko vielu nonākšanu vidē un nepieļaut ievērojamās izmaksas, kas rodas vietējām un reģionālajām pašvaldībām, attīrot vai regulējot (piemēram, ar perfluoralkilsavienojumiem) piesārņotas augsnes pārnesei; un norāda, ka toksisko materiālu kontrole nav pietiekama, un ka ir jānodrošina sastāvdaļu pilnīga pārredzamība, lai materiālus pienācīgi pārstrādātu vai pārveidotu;

48. aicina veikt pasākumus, lai veicinātu paplašinātas ražotāju atbildības nozīmi un īstenošanu, vienlaikus ņemot vērā dažādos aprites ekonomikas komponentus. Piemēram, atkritumu apsaimniekošanas pienākumu sadrumstalotība apdraud atkritumu apsaimniekošanas attīstību kopumā. Mērķis ir nodrošināt uzņēmējdarbību, kurā ražotāji uzmanību pievērš arī tam, kādas sekas ir koncepcijai “nekaitīgums un piemērotība aprītei kā izstrādes kritēriji”;

49. uzsver, ka visiem ražotājiem nebūtu jāveido sava “atpakaļpieņemšanas loģistikas sistēma”, jo šādi centieni var radīt milzīgu loģistikas pēdas nospiedumu; jānosaka vielas materiālu/komponentu specifikācijas, un vajadzīgas vielas reversās loģistikas stratēģijas;

50. aicina jaunajā aprites ekonomikas rīcības plānā ņemt vērā īpašo jūras piedrazojuma problēmu. Šādiem atkritumiem ir pārrobežu raksturs, tāpēc būtu jāveicina visu piejūras reģionu valdību sadarbība, lai garantētu, ka kopīgie resursi ir ilgtspējīgi, un sekmētu reģionālo un starptautisko sadarbību kopīgu risinājumu meklēšanā;

D. Kā panākt, lai aprites ekonomika darbotos

Informētība un rīcība

51. uzsver, ka aprites ekonomikā būs vajadzīgs jauns patēriņa veids un ka būtiska nozīme ir informētības palielināšanai; vietējās un reģionālās pašvaldības ir tuvu iedzīvotājiem un tāpēc tām ir svarīga loma centienos panākt domāšanas veida maiņu un citādas attieksmes veidošanos; tāpēc aicina Eiropas Komisiju atbalstīt vietējā un reģionālajā līmenī īstenotus projektus, kas nodrošina konkrētus rezultātus;

Prasmju un izglītība

52. uzsver: lai varētu palielināt informētību, svarīga ir izglītība gan no “bērnudārza līdz universitātei”, gan, protams, darba vietā; tāpēc ar kohēzijas fonda līdzekļiem būtu jāatbalsta tāda jautājuma kā apritīgs dzīvesveids integrēšana visa veida izglītības iestāžu mācību plānos, tostarp digitālās izglītības līdzekļi;

53. uzsver: lai patērētāji varētu pieņemt labi pārdomātus lēmumus par pirkumiem, ir vajadzīga pārredzama informācija par pārstrādāto materiālu īpatsvaru produktos;

54. atzīmē to, kas jaunajā aprites ekonomikas rīcības plānā teikts par atbalstu prasmju apguvei un darbvietu radīšanai, bet norāda uz risku, ka īstermiņā darbvietas aprites ekonomikā var būt salīdzinoši nekvalificētas un vidējā termiņā un ilgtermiņā tās tiks automatizētas un robotizācijas dēļ likvidētas. No otras puses, pastāv iespējas radīt augsti kvalificētas darbvietas, un tādēļ Prasmju programmas atjaunināšanā būtu pienācīgi jāņem vērā abi šie aspekti;

55. iesaka, ka reģioniem, kas ātri pāriet uz salīdzinoši nekvalificētu nodarbinātību (daļēji tas izskaidrojams ar zemajām darbaspēka izmaksām), vajadzētu būt pirmajiem, kuri saņem izglītībai un spēju veidošanai sniegto atbalstu, lai paātrinātu pāreju uz kvalificētāku nodarbinātību; tā tiks sekmēta tehniskā un sociālā inovācija un atbalstīta vietējo un reģionālo pašvaldību virzība uz daudzveidīgu un noturīgu ekonomiku; turklāt Prasmju programmas atjaunināšanā uzsvars būtu jāliek arī uz reģionālajām atšķirībām – it īpaši mazāk attīstītajos reģionos – izglītības un prasmju stratēģiju, kā arī darbaspēka prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas programmu izstrādē;

56. tā kā aprites ekonomikas jomā ir nepieciešama integrēta, starpnozaru un ilgtermiņa domāšana un rīcība, vietējās un reģionālās pašvaldības tiek mudinātas pārvaldīt savas administratīvās struktūras un pielāgot savas organizatoriskās struktūras tā, lai atbalstītu aprites ekonomikas veicināšanu, piemēram, radīt jaunus amatu profilus vadības struktūrās, piemēram, atbildīgie par viedu pilsētu un aprites ekonomikas jautājumiem;

57. aicina Eiropas Komisiju uzsākt tiešā finansējuma programmas vietējām un reģionālajām pašvaldībām un MVU to centienos īstenot pāreju uz aprites ekonomiku, izmantojot darbaspēka izglītošanas, pārkvalificēšanas un prasmju pilnveides instrumentus, kā arī ieguldījumus un izturētspējas veidošanu;

58. norāda, ka ir vajadzīgi turpmāki pētījumi un regulējums attiecībā uz ilgtspējīgiem un pārstrādājamiem materiāliem. Jo īpaši, ja pārstrāde nenozīmē pāreju uz zemākas vērtības produktiem, prasības attiecībā uz materiālu atdalīšanu un atkārtotu izmantošanu kļūst vērienīgākas, lai materiālus varētu izmantot pēc iespējas vairākos ciklos. Tādējādi pieeja “no šūpuļa līdz šūpulim” sniedz ieskatu par to, kā šo otrreizējās pārstrādes principu var īstenot pirms vērtības samazināšanas un kā tas ir atkarīgs no rūpīgas produkta izstrādes;

Aprītīga sabiedrība

59. visnotaļ uzsver, ka aprites ekonomikas mērķi ir jāintegrē kā obligāta joma kohēzijas politikā pēc 2020. gada un attiecīgajā fondā, jo tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu vajadzīgo impulsu, kas veicinātu pāreju uz aprites ekonomiku, sākot no vietējā un reģionālā līmeņa;

60. piekrīt jaunajā aprites ekonomikas rīcības plānā minētajam secinājumam un uzsver šo secinājumu, ka pāreja uz aprites ekonomiku būs sistēmiska, padziļināta un pārveidojoša; Eiropas reindustrializācijai jābalstās uz aprites ekonomiku, proti, tā jāatbalsta un jāveicina, reāli piemērojot tās principus un instrumentus;

61. uzsver, ka pārejai ir jābūt taisnīgai, jo runa nav tikai par ekonomiku, bet galvenokārt par sabiedrību, kam vietējie un reģionālie pārstāvji atrodas tuvu; tāpēc secina, ka reģioni un pilsētas vispiemērotākais “hierarhijas līmenis” virzībai uz aprites sabiedrību;

62. visbeidzot norāda, ka Komisijai būtu ne tikai jāizveido aprites ekonomikas platforma un ES tiesiskais regulējums, bet arī jānosaka stingras importa un eksporta prasības, lai aprites ekonomikas principiem būtu ietekme arī uz trešām valstīm.

Briselē, 2020. gada 14. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Apostolos TZITZIKOSTAS